

اقتصاد مقاومتی و ضرورت توسعه آموزش‌های فنی

چکیده

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای گوناگون جهان ایفا می‌کنند. این آموزش‌ها در کشورهای در حال توسعه، نه تنها عهده‌دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش‌های مختلف اقتصاد این کشورها هستند، بلکه از طریق بسترسازی خوداشتغالی، به حل مشکل بی‌کاری نیز کمک می‌کنند. به علاوه، این آموزش‌ها راه میانبری در مسیر تربیت نیروی انسانی نیز به شمار می‌روند. چراکه از یک سو با توجه به بهره‌مندی این آموزش‌ها از مبانی علمی و استفاده از روش‌های پذیرفته شده آموزش‌های کلاسیک، راه خود را از یادگیری بر مبنای تجربه عملی صرف جدا می‌کنند و از این طریق راه درازمدت و

کلیدواژه‌ها:

اقتصاد مقاومتی، توسعه آموزش‌های فنی، برنامه‌های عملیاتی

این آموزش‌ها بر فرایند توسعه اقتصادی است. از همین رو توجه به این آموزش‌ها امری ضروری به نظر می‌رسد که باید بر مبنای برنامه‌های توسعه اقتصادی، توسعه آموزش‌های فنی نیز در بسته برنامه‌های اجرایی دولت‌ها مورد توجه قرار گیرد.

جمهوری اسلامی ایران با افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ در مسیر توسعه قرار گرفته است. شایان تأمل است که مقام معظم رهبری با هدف تأمین رشد پویا و بهبود شاخص‌های مقاومت اقتصادی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را با رویکردی جهادی، انعطاف‌پذیر، فرصت‌ساز، مولد، درون‌زا، پیش‌رو و برون‌گرا، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را ابلاغ فرمودند.

ضرورت توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر اساس نیاز بازار کار

در جهان فراصنعتی امروز توسعه به معنی عام و بدون توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مفهوم نخواهد داشت. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فعالیت‌هایی هستند که فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار آماده می‌سازند یا کارایی و توانایی وی را برای انجام آن افزایش می‌دهند. این آموزش‌ها، مهارت‌ها را در راستای فناوری و علوم وابسته، به همراه دانش‌های خاص مربوط به شغل و در بخش‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارائه می‌دهند.

توسعه آموزش‌های فنی در شرایط کنونی برای اقتصاد و فرهنگ ایران و به ویژه شتاب‌دهی به فرایند تولید امری حیاتی است. زیرا سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی و افزایش ابزار و تجهیزات و به‌طور کلی سرمایه فیزیکی بدون سرمایه انسانی بلااستفاده

غیرعلمی این نوع فراگیری را کوتاه می‌سازند و این توانایی را در آموزش‌دیده فراهم می‌آورند که بتواند خود را با تغییرات فناورانه به آسانی هماهنگ کند. از سوی دیگر، این آموزش‌ها با توأم کردن آموزش‌های نظری و عملی این امکان را برای آموزش‌دیده فراهم می‌آورند که هم‌سویی بیشتری با نیازهای بازار کار داشته باشد و از این طریق امکان بیشتری برای جذب در فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی به دست آورند.

مقدمه

آن‌گاه که سخن از توسعه همه‌جانبه به میان می‌آید، باید ابعاد متفاوت علمی و فناوری، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... را برای آن در نظر داشت. در این میان یکی از ابعاد مهم توسعه، بعد اقتصادی آن است که خود نیازمند طیف گسترده‌ای از امکانات، ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و برنامه‌هاست تا بتوان در مسیر درست حرکت کرد. در همین راستا یکی از پیش‌نیازهای اساسی و به عبارت دیگر، یکی از مؤلفه‌های اصلی، نیروی انسانی است که موتور محرکه چرخه توسعه اقتصادی به شمار می‌رود. نیروی انسانی برای تأثیرگذاری بر فرایند توسعه، نیازمند آموزش در سطوح و ابعاد مختلف است.

آموزش‌های فنی، به دلیل توانمندسازی نیروی انسانی و ارتقای توانمندی‌های فناورانه، به عنوان یکی از ارکان اساسی در برنامه‌های توسعه و به ویژه توسعه در بعد اقتصادی به شمار می‌روند که می‌توانند نقش مهمی را در دستیابی به اهداف توسعه ایفا کنند. تولید و انتقال فناوری، فعالیت‌های دانش‌بنیان و نوآورانه، ایجاد و ارتقای توان کارآفرینی و ارتقای توان عوامل تولید، از جمله تأثیرگذاری

توسعه آموزش‌های
فنی در شرایط
کنونی برای اقتصاد
و فرهنگ ایران و به
ویژه شتاب‌دهی به
فرایند تولید امری
حیاتی است

یکی از دلایل بی‌کاری در کشور فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار نزد جویندگان کار است

می‌ماند و یا به نحو اقتصادی و کارآمد مورد بهره‌برداری قرار نمی‌گیرد. بنابراین از ضرورت‌ها و الزامات رشد و توسعه اقتصادی وجود نظام آموزشی به منظور ایجاد مهارت‌های لازم و پدید آوردن سرمایه انسانی است. در این میان آموزش‌های فنی تلفیقی هستند از علم، فن و هنر و نقش بسیار مهمی در تأمین نیروی انسانی کارآمد ایفا می‌کنند و مضمونی توسعه‌ای دارند. هدف از این آموزش‌ها، افزایش توانایی‌های دانشی و مهارتی و قدرت ادراک افراد و انجام مطلوب‌تر کار در محدوده وظایف شغلی است.

از آنجا که موضوع بی‌کاری یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات جهان است و در کشورهای در حال توسعه، با توجه به فقدان توازن میان ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، بی‌کاری تأثیر منفی بیشتر بر توسعه دارد و با توجه به اینکه یکی از دلایل بی‌کاری در کشور فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار نزد جویندگان کار است، انتظار می‌رود آموزش‌های فنی با ارائه آموزش‌های مهارتی

بتوانند نقش بسزایی در کاهش میزان بی‌کاری ایفا کنند. زیرا این آموزش‌ها به سبب انعطاف‌پذیری نسبت گرفته از ویژگی‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و نیز به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش بسزایی در اشتغال دارند. این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازند. لذا به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بی‌کاری، به‌ویژه بی‌کاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی است، نگریسته می‌شود.

در واقع یکی از کارکردهای این آموزش‌ها، نوعی پرورش «کارآفرین» است. به این معنی که افراد پس از کسب مهارت، تخصص و دانش فنی قادر خواهند بود که فرصت‌های شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد کنند. این گونه آموزش‌ها از نقش و تأثیرگذاری اقتصادی-اجتماعی مهمی برخوردارند. چراکه معرف نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی هستند و

آموزش نظری هم گام با کار عملی موجب تربیت نیروی انسانی خلاق و فعال می شود و این نیروها با نفوذ در جامعه سبب به کارگیری بخش عظیمی از نیروهای غیر خلاق می شوند

به آموزش اشتغال کاذب و درآمدهای سهل الوصول و ناپایدار می شود و به تدریج آسیب جدی به کشور وارد می سازد.

به همین علت است که می بینیم، یکی از اولویت های مهم در سرمایه گذاری های آموزشی در تمامی جوامع صنعتی، توسعه و گسترش آموزش های فنی است. این مهم نیز از سوی نهادهای ذی ربط بین المللی، نظیر یونسکو، یونیواک و بانک جهانی به منزله راهبردی مهم به کشورهای در حال توسعه توصیه می شود. از سوی دیگر، فقدان سرمایه گذاری کافی در آموزش فنی و حرفه ای به معنی غفلت و فحاشی سرمایه های انسانی تلقی می شود. باید توجه داشت که در شرایط کنونی یکی از مهم ترین راه های اشتغال زایی اصولی و حل معضل بی کاری آموزش صحیح فنی است. غیر از بعد اقتصادی، نقش آموزش های فنی در تغییرات اجتماعی و فرهنگی خصوصاً در رشد و بهبود فرهنگ کار حائز اهمیت است.

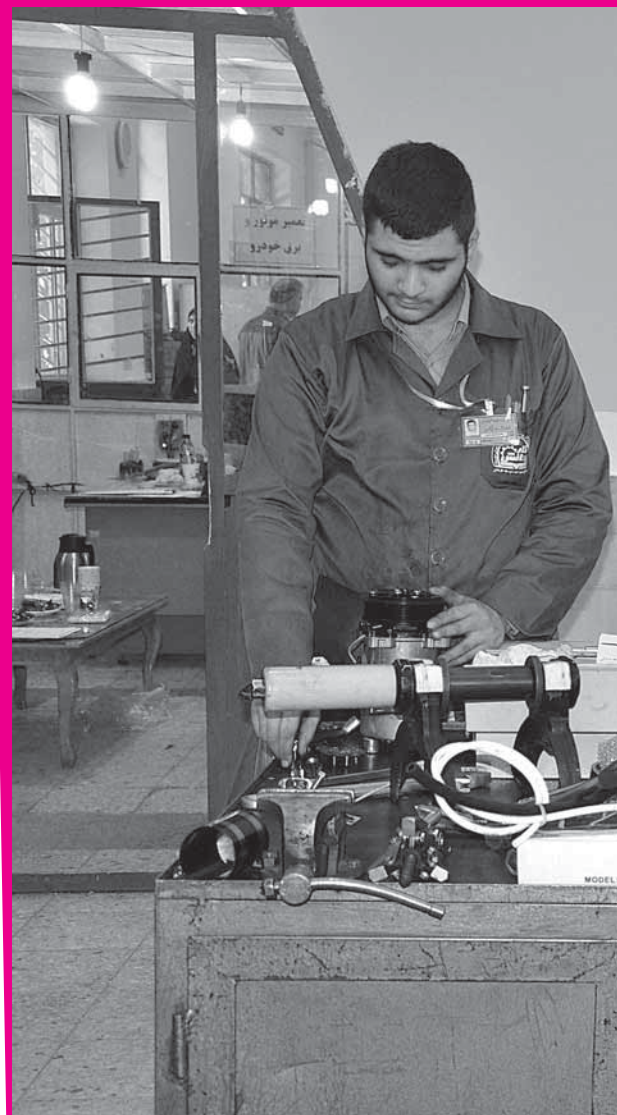
اصولاً برنامه این نوع آموزش و ساختار عملیات اجرایی آن به عنوان کارگزار اصلاحات فعالیت های شغلی و بهبود مهارت ها در کار، می تواند در این راستا نقشی اساسی را ایفا کند. مسئولان ذی ربط نیز می توانند با رفع محدودیت ها و برنامه ریزی صحیح از آموزش ها به عنوان مهم ترین عوامل تربیت افراد کارآفرین، کارآمد و دارای فرهنگ غنی از اخلاق و وجدان کاری استفاده شایسته به عمل آورند. در آموزش فنی و حرفه ای، غیر از آموزش علم و مهارت، مواردی از قبیل انضباط، تقلید، تعهد، احساس مسئولیت و وظیفه شناسی نیز جزو محتوای آموزشی به افراد آموخته می شود. از این رو این نظام آموزشی از طریق تحول در فرهنگ جامعه می تواند در بالا بردن کارایی و بهره وری نقش مؤثری ایفا کند.

نتیجه گیری

آموزش های فنی از کارکردها و قابلیت های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مهمی برخوردار هستند و بر توسعه کشور مستقیماً تأثیر می گذارند. پس هنرستان های آموزش فنی در انجام وظایف خود باید پویایی خاصی داشته باشند تا بتوانند به فراهم سازی بستر در زمینه لازم برای ارتباط و مواجهه با فرایند جهانی شدن بپردازند که این خود مستلزم توجه و همکاری همه جانبه ملی و بین المللی و سرمایه گذاری مستمر است.

با فراهم کردن زمینه های ارتقای دانش، نگرش ها و مهارت های مورد نیاز بازار کار و اشتغال در زمینه های مختلف، به توسعه اقتصادی کمک می کنند. از این رو کار محور بودن آموزش های فنی که فرایند یادگیری فراگیرندگان را از طریق محیط های کار، برای آن هنرستان ها و در درون آن ها طراحی و اجرا می کنند و محتوای آموزش ها را با تغییرات و پیشرفت های حوزه فناوری و به تبع آن با کارکرد نهادهای اقتصادی جامعه هماهنگ می سازند، سبب شده است که این آموزش ها یکی از عناصر کلیدی برای تحقق پیشرفت های اقتصادی محسوب شوند و از جمله عوامل مؤثر در موفقیت کشورهای توسعه یافته به حساب آیند.

چراکه آموزش نظری هم گام با کار عملی موجب تربیت نیروی انسانی خلاق و فعال می شود و این نیروها با نفوذ در جامعه سبب به کارگیری بخش عظیمی از نیروهای غیر خلاق می شوند. لذا اگر آموزش فنی در کشور نادیده گرفته شود، در واقع باعث سوق دادن آموزش کشور به طور غیرمستقیم

* منابع

۱. کنسور، مؤمن (۱۳۷۲). آمار ناپارامتری. ترجمه هاشمی پرست و تقوی. تهران.
۲. لوید کروش، دیوید (۱۳۸۱). ترجمه نخکوب مسعود. تهران.
۳. راهبردها، سیاست ها و برنامه های عملیاتی اقتصاد مقاومتی، سازمان فنی و حرفه ای، ۱۳۹۱.